

Напевно, кожному з нас знайомі імена таких видатних реформаторів IX століття як брати Кирило та Мефодій. Завдяки цим людям, ми можемо легко передавати один одному інформацію: одні скласти її в зрозумілі символи, а інші — з легкістю її сприйняти. У IX столітті н.е. Кирило та Мефодій, узявши за основу грецьке статутне письмо (уніціал), розробили просту й зручну форму для написання слов'янських літер. Пізніше цю азбуку назвуть кирилицею, а днем її творців і Днем слов'янської азбуки оголосять 24 травня.

Ми не будемо применшувати роль братів-учених у долі тодішньої давньослов'янської держави та становленні культури наших слов'янських предків. Але варто задуматися, чи до кінця чесними були Кирило та Мефодій, фактично скасовуючи систему писемності, яка існувала на слов'янських землях багато століть до них, і замінюючи її своєю спрощеною розробкою? Чи так уже вони хотіли дати освіту своїм побратимам? Чи просто виконували доручення візантійського імператора Михайла III, який бажав будь-якими способами прискорити хід християнства по землях Русі?

Тут багато читачів можуть заперечити, мовляв, як же, звичайно без кирилиці не було б і російської культури і, як наслідок, російського народу! Адже нібито вважається, що до приходу християнства на Русь, слов'яни були напівдиким неосвіченим племенем, мали якусь подібну примітивного письма у вигляді рисок, і приносили жертви своїм дивним богам в капищах. Теми богів та капищ ми обов'язково торкнемося в найближчому майбутньому, а на так званих рисках і дохристиянському письмі зупинимося детальніше.

У 1897 р. експедиція археолога В. А. Городцова в селі Олеканово Рязанського повіту Рязанської губернії виявила глиняні горщики з незвичайними знаками на них. Ось як описав свою знахідку сам Городцов: «Напис складається з 14 знаків, розташованих в строковому плануванні. Пояснити їх, як клеймо майстра неможливо, бо знаків багато, припущення, що це знаки або клеймо декількох осіб, також видається абсурдним. Залишається одне, більш ймовірне припущення, що знаки являють собою літери невідомого письма, а комбінація їх висловлює якісь думки майстра або замовника. Напис зроблений місцевим або домашнім писарем, тобто слов'янином ». Оскільки тодішній науковий світ відмовлявся визнавати факт існування у слов'ян своєї писемності до контактів з Візантією, то знахідка Городцова, яка отримала назву Олександрівський напис, була благополучно непомічена й «забута» науковим співтовариством.

Більше того, навіть у наші дні такі відкриття, як Олександрівський напис, бляхи, знайдені при розкопках Тверських курганів X століття, Мікоржинські камені, пряслиця Старої Рязані, написи, викладені каменем на підлозі Софійського собору в Константинополі, Сітський напис із Родопських гір і багато інших пам'яток докирилівської слов'янської писемності під різними пристойними приводами просто не помічаються вченими! Думаю, що подібний факт має наштовхнути допитливого читача на роздуми. І далі цих фактів буде ще більше.

Серед учених, які твердо й послідовно відстоювали точку зору про те, що у слов'ян до Кирила та Мефодія існувала своя власна оригінальна писемність, можна назвати ім'я Віктора Олександровича Істріна, доктора філологічних наук і професора Московського поліграфічного інституту. У своїх міркуваннях з цього приводу він спирався на археологічні матеріали та повідомлення середньовічних авторів. Одне з них «Сказання про письменна» Чорноризця Храбра, болгарського монаха, який жив на рубежі IX-X століть. У цьому «Сказанні» написано: «Перш убо Словенії не імяху книг, але рисами і резами чьтяху і гадах ...» Ось ми й підійшли до тих самих рисок, а точніше до «рис та різ» або ж, як буде правильніше витлумачити, слов'янського знакового письма, властивого, між іншим і таким високорозвиненим цивілізаціям, до яких, наприклад, відносять уральський «Аркаїм» (що існував за III-II тис. до н. е).

Є чимало документальних свідчень того, що ці слов'янські знаки неодноразово траплялися різним історикам та мандрівникам давнини. Наприклад, арабський мандрівник Ібн Фодлан, що почав подорож з волзьких булгар 921 року, спостерігав обряд поховання знатного російського воїна, на могильній плиті якого товариші висікли напис невідомими загадковими знаками. Інший арабський мандрівник X століття Ель Массуд стверджував, що під час однієї зі своїх подорожей відвідав якийсь «російський

храм», написи в якому були зроблені незрозумілими слов'янськими знаками. Перський історик Фахр ад Дін стверджував, що Хозарське письмо походить від російського знакового.

І це лише мала дешифрація фактів, які підтверджують те, що в слов'ян існувала своя власна, причому добре розвинена, система знаків ще до того, як Візантія вирішила «окультурити» своїх торгових сусідів.

Протягом двох останніх століть було знайдено безліч інструментів, пам'ятників, монет та інших предметів побуту, що несуть на собі знаки слов'янської писемності. І, я припускаю, що в читача виникає цілком закономірне запитання: а чому ж настільки багатий пласт нашої культури, можна сказати, ціла епоха в нашій історії навмисне тримається під завісою таємниці? Кому вигідно, щоб слов'яни геть забули своє коріння і ніколи не виявили ту унікальну культурну спадщину, залишену їм далекими предками? І, одне з перших питань, порушених у цій статті, ким же насправді були для слов'янського народу брати Кирило та Мефодій? Просвітителами і вчителями чи провідниками чужої ідеології? Тут не можна зробити однозначного висновку. Але одне добре, сьогодні ми можемо заглибитися в процес унікального знання, яке залишили нам наші далекі предки, як свідчать знаки та археологічні артефакти, які знали про світ і духовний бік людини набагато більше, ніж сучасне людство.

У статті використовувалися матеріали з книги Г. Гриневича «Праслов'янська писемність. Результати дешифрування».

Дмитро Бойко

Учасник Міжнародної громадської організації «ЛАГОДА»